

льний посібник. – К.: Юрінком Інтер. – 2000. – 560 с.

6. Зінченко А. Історія дипломатії: від давнини до початку нового часу. Навчальний посібник. – Вінниця: Нова книга, 2002. – 564 с.

7. Митина С.И. Посольское право эпохи эллинизма // История государства и права. – 2005. – № 5. – С. 4-8.

8. Сергеевич В. Древности русского права: территория и население. – С. Петербург: Типография М.М. Стасюлевича, 1909. – 420 с.

9. Скарпарі М. Древний Китай. – М.: АСТ Астрель, 2003. – 292 с.

10. Сухарева А. Я. Большой юридический словарь. 3-е изд., доп. и перераб. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 704 с.

11. Тищик Б.Й. Історія держави і права Стародавнього світу. – Л.: Світ, 1999. – 384 с.

12. Фельдман Д.И. Признание в современном международном праве. – М.: Международные отношения, 1975. – 258 с.

УДК 340.12

М.В. Монастирська

**■ ВІДОБРАЖЕННЯ ПРИНЦИПУ ТОЛЕРАНТНОСТІ
В МІЖНАРОДНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ
ДОКУМЕНТАХ**

У статті розглядаються міжнародні нормативно-правові документи, в яких закріплено принцип толерантності, зокрема міжнародні стандарти правоохоронної діяльності. Наведено детальну класифікацію діяльності поліції. Особливу увагу приділено Роттердамській Хартії "Охорона правопорядку силами поліції в поліетнічному суспільстві" від 1 червня 1996 р. Автор наголошує на актуальності її принципів для органів правопорядку у зв'язку з новими пріоритетами, обумовленими особливостями багатонаціональної держави.

Ключові слова: *толерантність, міжнародні нормативно-правові документи, міжнародні стандарти діяльності поліції, деонтологічні норми.*

В статье рассматриваются международные нормативно-правовые документы, в которых закреплён принцип толерантности, в частности международные стандарты правоохранительной деятельности. Приведена подробная классификация деятельности полиции. Особое внимание уделено Роттердамской Хартии "Охрана правопорядка силами полиции в полиэтничном обществе" от 1 июня 1996 г. Автор подчёркивает актуальность её принципов для органов правопорядка в связи с новыми приоритетами, обусловленными особенностями многонационального государства.

Ключевые слова: *толерантность, международные нормативно-правовые документы, международные стандарты деятельности полиции, деонтологические нормы.*

The article throws light on the international standards of law enforcement activity. Detailed classification of ethnic standards of police activity is given. Special attention is paid to Rotterdam Charter "Keeping Order By Police In Multi-national Community", passed on June 1, 1996. The author stresses the topicality of its principles for the law-enforcement agencies in connection with new priorities, stipulated by the peculiarities of multinational state.

Key words: *tolerance, international standard legal definitions, international standards of police activity, deontology norms.*

Конституцією України визначено курс на побудову правової держави в нашій країні. Правова держава, основою якої є толерантне суспільство, повинна гарантувати і забезпечити рівні права і можливості кожному громадянину. Одним з найбільш дієвих інструментів, що забезпечують державну охорону прав і свобод людини, є правоохоронні органи. Поліцейське суспільство висуває особливі вимоги до діяльності органів внутрішніх справ. Тому вкрай важливо, щоб правоохоронна діяльність була побудована на демократичних принципах, одним з яких є принцип толерантності.

На жаль, сьогодні "в органах і підрозділах продовжують мати місце такі ганебні явища, як перевищення владних повноважень, паплюження прав і свобод громадян..."¹. Тому морально-правові аспекти діяльності органів внутрішніх справ сьогодні набувають особливого значення, адже завоювання довіри населення, що складається з представників багатокультурного співтовариства, - найважливіше завдання, яке поставлене перед органами внутрішніх справ. Виконання поставленого завдання може бути досягнуто за умови впровадження у професійну діяльність органів внутрішніх справ міжнародних стандартів діяльності правоохоронних органів, в яких закріплено поряд з іншими й принцип толерантності.

Аналіз наукової літератури свідчить, що проблема толерантності є предметом уваги досить широкого кола науковців. Філософські, історичні, соціологічні, психологічні, педагогічні, правові, етнічні та інші аспекти толерантності досліджують такі вчені як: Н.В. Круглова, Р. Валітова, О. Магометова, О.Г. Асмолов, А.М. Кондаков, М.П. Мчедлов, Г. Бал, Л. Головата, О.А. Грива, В. Золотухін, В. Лекторський, В. Тішков, Н. Юровських та ін.

В останні роки в Україні з'явилась низка праць, спрямованих на дослідження толерантності, зокрема в загальнотеоретичному право-

¹ "Про стан дисципліни і законності в діяльності органів та підрозділів внутрішніх справ": наказ МВС України від 26.03.2010 за № 90.

знавстві дисертаційне дослідження справедливості і толерантності здійснено О.М. Тарасишиною.

Змістовні дослідження проведені українськими фахівцями, які спеціалізуються на вивченні морально-правових аспектів діяльності органів внутрішніх справ (В. М. Андріанов, В. Г. Андросюк, В. І. Антипов, М. І. Ануфрієв, О. М. Бандурка, В. В. Бородин, С. Д. Гусарев, Л. І. Казміренко, І. Г. Кириченко, Я. Ю. Кондратьєв, А. С. Морозов, А. О. Лігоцький, М. К. Підгурський, В. Л. Регульський, М. І. Рудницький, О. Ф. Скаун, С. С. Сливка, О. Д. Тихомиров, В. І. Темченко, О. Н. Ярмиш та ін.). Важливу роль у розробці цього напрямку правознавства відіграють дослідження та публікації російських учених А. В. Мещерякової, П. П. Баранова, Л. І. Беляєвої, І. В. Горлінського, О. В. Дамаскіна, А. І. Зубкова, В. Р. Зюбіна, В. П. Сальнікова, М. П. Стурової та ін. Однак, на нашу думку, для реалізації принципу толерантності у контексті повсякденної діяльності органів внутрішніх справ важливе значення має вивчення нормативно-правової бази як на міжнародному, так і на внутрішньодержавному рівні.

Принцип толерантності як певні основні права і свободи закріплено в міжнародних нормативно-правових документах, зокрема і в міжнародних стандартах діяльності правоохоронних органів. Аналіз існуючих міжнародних стандартів діяльності правоохоронних органів в поліетнічному суспільстві є метою цієї статті.

У науковій літературі толерантність розглядається як повага і визнання рівності, відмова від домінування і насильства, визнання багатовимірності і різноманіття людської культури, норм, вірувань і відмова від зведення цього різноманіття до одноманітності або переважання якоїсь однієї точки зору.

У "Декларації принципів толерантності" толерантність тлумачиться як "активне ставлення, що формується на основі визнання універсальних прав і основних свобод людини"¹. Отже толерантність передбачає повагу прав людини в різних сферах життєдіяльності, незалежно від раси, статі, мови, національної належності, релігії або стану здоров'я.

Принципи толерантності як певні основні права і свободи, закріплені в законодавчих актах і проголошені в міжнародних деклараціях.

Працівники правоохоронних органів в системі їх взаємин із суспільством і державою повинні керуватися основними міжнародними

¹ Декларація принципів толерантності // Вісн. - 2002. - № 11 (128). - С.12-13.

стандартами, в яких закріплено принципи толерантності: стандартами, присвяченими поліцейській етиці; стандартами, присвяченими ставленню до вразливих груп населення (жінок, неповнолітніх та ін.); стандартами, що регулюють роботу правоохоронних органів з представниками національних меншин; стандартами, присвяченими поводженню з біженцями та особами, що переміщуються всередині країни; стандартами щодо застосування фізичної сили, вогнепальної зброї та спецзасобів; стандартами, що визначають порядок арешту і взяття під варту підозрюваних і обвинувачених.

Розглянемо зазначені групи стандартів детальніше. У зв'язку із тим, що "людський чинник у правоохоронній сфері не повинен впливати на вимоги дотримуватися законності і не допускати свавілля"¹ виникає необхідність введення відповідних деонтологічних норм діяльності поліції.

Норми належної професійної поведінки поліцейських містяться в двох основних міжнародних документах: у Кодексі поведінки посадових осіб з підтримки правопорядку і в Декларації про поліцію, прийнятій резолюцією № 690 Генеральної Асамблеї Ради Європи.

Відповідно до стандартів, закріплених у цих документах, правоохоронні органи повинні поважати і захищати людську гідність і права людини відносно всіх осіб (ст. 2 Кодексу поведінки посадових осіб з підтримки правопорядку); зберігати в таємниці факти конфіденційного характеру, що стали їм відомими (ст. 4 Кодексу поведінки посадових осіб з підтримки правопорядку); відмовитися в своїй діяльності від тортур та іншого жорстокого або такого, що принижує людську гідність, поводження (ст. 5 Кодексу поведінки посадових осіб з підтримки правопорядку)² і відмовитися від виконання подібних наказів (ст. 4 Декларації про поліцію Ради Європи).

Окрім цього працівникам правоохоронних органів заборонено виконувати незаконні накази (ст. 3 Декларації про поліцію Ради Європи), здійснювати будь-які акції, спрямовані проти людей у зв'язку з їх расовою належністю, релігійними або політичними переконаннями (ст. 8 Декларації про поліцію Ради Європи).

¹ Кейс де Ровер. Права человека и гуманитарное право для сил безопасности и правопорядка: учебное пособие / Кейс де Ровер. – М.: Международный Комитет Красного Креста, 1999. – С. 129.

² Кодекс поведінки посадових осіб, які підтримують правопорядок. Цит. за: Ануфрієв М.І. Службова підготовка працівників органів внутрішніх справ: навч.-метод.посіб / М.І. Ануфрієв. - К.: РВВ МВС України, 2003. - С. 66-68.

До міжнародних стандартів, присвячених поводженню з уразливими групами населення, належать Загальний білль про права людини, Статут Організації Об'єднаних Націй та багато інших міжнародних документів, присвячених захисту від дискримінації цих груп населення.

При здійсненні правоохоронної діяльності слід пам'ятати, що стосовно жінок заборонено проводити будь-яку дискримінацію – вони володіють тими самими правами, що і чоловіки. Заходи, вживані в рамках закону і призначені для захисту прав і особливого статусу жінок, не повинні розглядатись як дискримінаційні¹.

До зазначених заходів належать, наприклад, вимоги огляду жінок лише жінкою, окреме тримання з чоловіками в місцях позбавлення волі.

Жінки нарівні з чоловіками мають рівне право доступу на державну службу², у тому числі і на службу в правоохоронних органах.

Відносно неповнолітніх працівники правоохоронних органів також повинні виробити особливий підхід. У цьому випадку міжнародне право виходить з того, що "дитина або молода людина в рамках існуючої системи можуть бути притягненими за правопорушення до відповідальності в такій формі, яка відрізняється від форми відповідальності, що застосовується до дорослої людини"³.

Жодна дитина не має бути позбавлена волі незаконним або свавільним способом: "арешт, затримання або тюремне ув'язнення дитини здійснюється згідно із законом і застосовується лише як крайній захід і протягом якомога найкоротшого відповідного періоду часу"⁴.

У разі затримання неповнолітнього про це негайно повідомляються його батьки й опікуни, а сам правопорушник (злочинець) окремо утримується від дорослих, при цьому відповідно до Конвенції про права дитини він має право підтримувати зв'язок зі своєю сім'єю.

---

¹ Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод от 4 ноября 1950 г. // Международные акты о правах человека. Сборник документов. - М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА - М., 1999. - С. 542.

² Декларация о ликвидации дискриминации в отношении женщин // Международные акты о правах человека. Сборник документов. - М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА - М., 1999. - С. 242.

³ Минимальные стандартные правила ООН, касающиеся отправления правосудия в отношении несовершеннолетних (Пекинские правила) // Международные акты о правах человека. Сборник документов. - М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА - М., 1999. - С.285.

⁴ Конвенция о правах ребенка // Международные акты о правах человека. Сборник документов. - М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА - М., 1999. - С. 317.

Інформація, яка вказує на особу неповнолітнього, не повинна публікуватися¹. Усі працівники правоохоронних органів, що за службовими обов'язками постійно стикаються з неповнолітніми, повинні проходити відповідну підготовку.

Організація Об'єднаних Націй оголосила перше десятиріччя XXI ст. (2001-2010 рр.) Міжнародним десятиріччям культури миру і ненасилля в інтересах дітей планети.

До стандартів, що регулюють діяльність міліції (поліції) у взаємодії з представниками національних меншин, можна віднести, насамперед, затримання Роттердамську Хартію "Охорона правопорядку силами поліції в поліетнічному суспільстві" від 1 червня 1996 р. Укладачі Хартії вбачали свою головну мету в тому, щоб нагадати представникам поліції про зміни, що відбулися в Європі і, відповідно, про нові пріоритети. Слід зазначити, що зростання культурного і національного різноманіття, яке продовжується, відображає загальносвітові тенденції, характерні для нового тисячоліття. Таке різноманіття, з одного боку, є для Європи джерелом культурного збагачення і розв'язання низки економічних проблем. З іншого боку, у разі нездатності державних інститутів адекватно реагувати на ці зміни, контролювати і керувати ситуацією, це різноманіття може стати джерелом небезпеки і підірвати сучасний суспільний устрій. У цій ситуації особливо значуща роль поліції.

В означеному контексті наведемо деякі положення Роттердамської хартії.

- Поліетнічне співтовариство висуває особливі вимоги до організації роботи поліції, яка повинна адаптувати свої навички до умов, що змінилися, та складу населення, що змінюється. Мета цих змін - надання однакових послуг усім громадянам, незалежно від їх етнічної належності.

- Поліція несе відповідальність за політику правозастосування і стоїть на варті дотримання принципів рівності, інтеграції і єдності в суспільстві, що швидко змінюється.

- Завданням Хартії є підвищення міри відповідальності кожною правоохоронною організацією, направленою на рівноправне ставлення до всіх груп населення і боротьбу з насильством на ґрунті расизму і ксенофобії.

---

¹ Минимальные стандартные правила ООН, касающиеся отправления правосудия в отношении несовершеннолетних (Пекинские правила) // Международные акты о правах человека. Сборник документов. - М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА - М., 1999. - С. 289.

- Расизм і расова дискримінація становлять серйозну тривогу для гармонійного розвитку поліетнічного суспільства. У боротьбі з цими явищами повинні тісно співпрацювати поліція, місцеві органи влади і неурядові організації.

Комплектування поліції повинне здійснюватися відповідно до поліетнічного складу населення, що сприятиме розширенню кругозору поліцейських та врахування в їхній діяльності особливостей представників етнічних меншин. У поліцейських управліннях повинна існувати установка на залучення до поліції представників етнічних меншин, які повинні прийматися на службу на загальних підставах¹.

Біженці - це особи, які в силу сповна обґрунтованих опасінь стати жертвою переслідувань за ознакою раси, віросповідання, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань перебувають поза країною своєї громадянської належності і не можуть користуватися захистом унаслідок таких побоювань².

Оскільки найчастіше саме працівники правоохоронних органів є першими офіційними особами, з ким біженці і переміщені особи мають справу до прибуття на нове місцеперебування, дуже важливо, щоб представники цих органів знали права біженців і переміщених осіб, закріплені в міжнародному Біллі про права, Женевських конвенціях і додаткових протоколах до них, Конвенції про статус беженців 1951 року, в Додатковому протоколі до неї 1967 року.

До біженців і вимушених переселенців слід ставитися без будь-якої дискримінації, вони мають право на об'єднання, на звернення до суду і до державних органів, вибір місця перебування. На біженців не повинні накладатися стягнення за незаконний в'їзд або незаконне перебування на території іншої держави за умови, що вони самі без зволікання з'являться до властей і нададуть відповідні пояснення свого незаконного в'їзду або перебування³.

Працівники правоохоронних органів повинні вживати необхідних дій стосовно біженців і вимушених переселенців відповідно до міжнародно-правових стандартів.

---

¹ Роттердамська Хартія "Охорона правопорядку силами поліції в поліетнічному суспільстві" від 1 червня 1996 р. // Режим доступу <http://www.khshr.kharkov.ua/old/php/print.php?id=20>

² Конвенция о статусе беженцев от 28 июля 1951 года // Международные акты о правах человека. Сборник документов / Сост. и авторы вступит. ст. В.А. Карташкин, Е.А. Лукашева. - М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА - М., 1999. - С. 433.

³ Там само. - С. 441.

Правоохоронним органам в усіх країнах світу дозволено застосування спецзасобів, фізичної сили та вогнепальної зброї. Ця юридична правочинність здійснюється у випадках, коли це необхідно для законного встановлення правопорядку, у разі виникнення ситуації, "коли працівники правоохоронних органів і члени суспільства, якому служать ці працівники, опиняються як би то з різного боку барикад"¹.

Застосовуючи фізичну силу, вогнепальну зброю та спецзасоби, працівники правоохоронних органів зазіхають на основні права людини - право на життя і право на особисту недоторканність, на визнання і захисті яких базується все сучасне міжнародне право².

Основним принципом застосування спецзасобів та фізичної сили є принцип законності. Працівники правоохоронних органів повинні вдаватися до застосування сили лише тоді, коли інші засоби для досягнення законних цілей не привели до позитивних результатів і застосування сили може бути виправдано лише в зіставленні із законними цілями, яких необхідно досягнути³.

Наскільки це можливо, працівники правоохоронних органів до вимушеного застосування сили, вогнепальної зброї або спецзасобів спочатку повинні використовувати ненасильницькі засоби⁴.

Працівники правоохоронних органів, наділені правом застосовувати фізичну силу, спецзасоби і вогнепальну зброю, повинні володіти певними фізичними, психологічними і моральними якостями і мати спеціальну професійну підготовку. Як правило, міжнародні стандарти означеної групи містяться в позадоговірних документах. На їх основі створюються акти національного законодавства, внутрішньовідомчі нормативні акти, котрі визначають порядок застосування фізичної сили і вогнепальної зброї (приміром, Закон України "Про міліцію", Статут патрульно-постової служби міліції України).

¹ Кейс де Ровер. Права человека и гуманитарное право для сил безопасности и правопорядка: учебное пособие / Кейс де Ровер. - М.: Международный Комитет Красного Креста, 1999. - С. 232.

² Международные акты о правах человека. Сборник документов. - М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА - М., 1999. - 784 с.

³ Ануфрієв М.І. Службова підготовка працівників органів внутрішніх справ: навч.-метод. посіб / М.І. Ануфрієв. - К.: РВВ МВС України, 2003. - С. 66-67.

⁴ Основные принципы применения силы и огнестрельного оружия должностными лицами по поддержанию правопорядка // Цит. по: Коваль М.В. Введение в юридическую специальность (деонтологический аспект): курс лекций / М.В. Коваль.- Донецк: Центр подготовки абитуриентов, 1998. - С. 172.

Порядок арешту і взяття під варту підозрюваних та обвинувачених також регулюється міжнародно-правовими документами, оскільки означені дії обмежують право людини на свободу, закріплене в багатьох міжнародних документах¹.

Держава зобов'язана чітко визначити випадки, коли допускається позбавлення волі, терміни його здійснення, порядок контролю за особами, що здійснюють зазначений вид державного примусу, при цьому "ніхто не може бути підданий безпідставному арешту або взяттю під варту"².

Кожному заарештованому повідомляється причина його арешту і висунені йому звинувачення, він у терміновому порядку доставляється до судді або іншої посадової особи, якій належить згідно із законом право здійснювати судову владу і яка повинна ухвалити рішення про законність такого арешту³. Будь-якому арештованому повідомляються його права і способи їх здійснення.

Відносно будь-якої затриманої особи повинен діяти принцип презумпції невинуватості.

Стосовно ув'язнених забороняється застосування тортур. Під тортурами в міжнародному праві розуміють "будь-яку дію, якою якій-небудь особі умисне заподіюється сильний біль або страждання, фізичне або моральне, щоб отримати від неї або від третьої особи відомості або зізнання, покарати її за дію, яку вчинила вона або третя особа і в чиненні якої вона підозрюється, а також залякати її або третю особу"⁴.

Особі, взяті під варту, обмежуються в своїх правах лише настільки, наскільки це необхідно, причому обвинувачені перебувають окремо

---

¹ Международный пакт о гражданских и политических правах // Международные акты о правах человека. Сборник документов. - М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА - М., 1999. - С. 53-68.

² Международный пакт о гражданских и политических правах // Международные акты о правах человека. Сборник документов / Сост. и авторы вступит. ст. В.А. Карташкин, Е.А. Лукашева. - М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА - М., 1999. - С. 56.

³ Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод от 4 ноября 1950 г. // Международные акты о правах человека. Сборник документов. - М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА - М., 1999. - С. 541.

⁴ Конвенция против пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказаний от 10 декабря 1984 г. // Международные акты о правах человека. Сборник документов / Сост. и авторы вступит. ст. В.А. Карташкин, Е.А. Лукашева. - М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА - М., 1999. - С. 226.

від засуджених і до них застосовується окремий режим, що відповідає їх статусу¹. У випадках порушення ув'язненими дисципліни забороняється застосовувати такі види покарань, як тілесні покарання, тримання в темній камері і жорстокі, нелюдяні або такі, що принижують людську гідність види покарання; як покарання не можна використовувати засоби утихомирення (наручники, кандали тощо)².

У деяких випадках права ув'язнених або затриманих все-таки можуть бути обмежені працівниками правоохоронних органів. До таких випадків відносять внутрішні безпади, тобто ситуації, що відображають конфронтацію, що існує всередині країни, яка характеризується певною мірою серйозності або тривалістю і актами насильства³. Але підставою обмеження прав і свобод є не власне ця ситуація, а запровадження на території держави надзвичайного або військового стану, за якого життя нації перебуває під загрозою і про запровадження якого офіційно оголошується⁴.

При цьому в будь-якому разі не обмежується право на життя, діє заборона тортур, заборона на позбавлення волі за невиконання договірних зобов'язань, право на правосуб'єктність, свободу думки, совісті і релігії⁵.

Отже, міжнародні стандарти прав людини, зокрема стандарти діяльності правоохоронних органів, визначають як обов'язковий, так і рекомендований для держав мінімум правового статусу особистості, включаючи юридичний захист, а також права і обов'язки осіб, що здійснюють правоохоронну діяльність. Проте до міжнародних стандартів належать не лише права і свободи людини, але й умови користування ними, пов'язані із відповідними законними обмеженнями і

---

¹ Міжнародний пакт о гражданских и политических правах // Международные акты о правах человека. Сборник документов / Сост. и авторы вступит. ст. В.А. Карташкин, Е.А. Лукашева. - М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА - М., 1999. - С. 56.

² Минимальные стандартные правила ООН, касающиеся обращения с заключенными. Резолюция 1984/47 Экономического и Социального Совета ООН. Ст. 27 // Международные акты о правах человека. Сборник документов. - М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА - М., 1999. - С. 195.

³ Міжнародний пакт о гражданских и политических правах // Международные акты о правах человека. Сборник документов / Сост. и авторы вступит. ст. В.А. Карташкин, Е.А. Лукашева. - М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА - М., 1999. - С. 54.

⁴ Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод от 4 ноября 1950 г. // Международные акты о правах человека. Сборник документов. - М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА - М., 1999. - С. 543.

⁵ Там само. - С. 542.

навіть заборонами. Світовою спільнотою розроблено правові межі толерантності, які сформульовано в міжнародних актах. Саме таке поєднання характеризує міжнародні стандарти діяльності правоохоронних органів, визначає порядок і умови взаємин правоохоронних органів з громадянським суспільством і державою. Україна, яка прагне стати повноправним членом світового співтовариства, для вдосконалення діяльності працівників МВС України має імплементувати відповідні міжнародно-правові стандарти діяльності поліції. Адаптація у практичній діяльності органів внутрішніх справ міжнародно-правових норм, які закріплюють і охороняють права людини, впливатиме також і на толерантну правосвідомість працівників ОВС, що є особливо важливим для такої багатонаціональної, багатоконфесійної країни, якою є Україна.

УДК 343.226 (091) : 340.15 (477)

І.В. Козич

**ОКРЕМІ ПРОЯВИ ПОЛІТИКИ
В СФЕРІ БОРЬБИ ЗІ ЗЛОЧИНАМИ,
ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ
НАСИЛЬСТВА, В РАДЯНСЬКУ ДОБУ**

У статті проаналізовані основні тенденції кримінально-правової політики в сфері боротьби зі злочинами, що вчиняються із застосуванням насильства, в Радянську епоху.

Ключові слова: *кримінально-правова політика, Радянська доба, насильство, терор, смертна кара.*

В статье проанализированы основные тенденции уголовно-правовой политики в сфере борьбы с преступлениями, которые совершаются с применением насилия, в Советскую эпоху.

Ключевые слова: *уголовно-правовая политика, Советский период, насилие, террор, смертная казнь.*

In the article main tendencies of the Soviet Union criminal law politics in the sphere of combating violent crimes are analyzed.

Key words: *criminal law politics, Soviet period, violence, terror, capital punishment.*

Актуальність. "Человек, Божье творенье, не может избежать насилия, он принужден жить в нем или ищет его дабы получить удовольствие. Поэтому насилие нельзя свести к социальной патологии, а следует рассматривать как естественное свойство человека, как неотъемлемую часть его жизни" [1, с. 198]. Такі слова В.Зеленського приводять